

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 200/05-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. marca 2006 v senáte zloženom z predsedu Alexandra Bröstla a zo sudcov Jána Lubyho a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti M. B., bytom K., zastúpenej advokátom JUDr. Ing. P. H., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 681/94) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 681/94) p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 konal bez zbytočných prietáhov.

3. M. B. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 80 000 Sk (slovom osemdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť M. B. trovy konania 7 953 Sk (slovom sedemtisícdeväťstopäťdesiat'tri slovenských korún) na účet advokáta JUDr. Ing. P. H., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. augusta 2005 doručená s'ťažnosť M. B., bytom K., (ďalej len „s'ťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Ing. P. H., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94, pôvodne vedenom pod sp. zn. 15 C 681/94 (ďalej len „sp. zn. 15 C 289/94“).

Označené konanie začalo na základe žaloby o odstránenie neoprávnenej stavby na v roku 1994 neoprávnene bez náhrady vyvlastnenom pozemku s'ťažovateľky, ktorú podal právny predchodca - otec s'ťažovateľky - A. F., ktorý zomrel 8. septembra 1997; s'ťažovateľka vstúpila do konania popri iných dedičoch v roku 1997 po smrti svojho otca. Označené konanie trvá už viac ako 11 rokov, z toho osem rokov je účastníčkou tohto konania s'ťažovateľka a spor ešte nie je právoplatne skončený.

S'ťažovateľka podala 28. apríla 2005 s'ťažnosť na priet'ahy v konaní predsedovi okresného súdu; v odpovedi z 26. mája 2005 predseda okresného súdu predĺžil lehotu na vybavenie jej s'ťažnosti do 5. júla 2005.

Sťažovateľka namieta porušenie jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru a navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnosti takto rozhodol:

„1. Základné právo pani M. B. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn.: 15 C 681/94 neskôr spojenom do sp. zn.: 15 C 289/94 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I prikazuje aby v konaní vedenom na OS Košice I pod sp. zn. 15 C 681/94 neskôr spojenom do sp. zn.: 15 C 289/94 konal bez zbytočných prietáhov.

3. M. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 80 000.- Sk slovom osemdesiat tisíc korún, ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je povinný uhradiť M. B. trovy konania vo výške 7 953.- Sk slovom sedemtisícdeväťstopäťdesiattrikorúnslovenských na účet právneho zástupcu advokáta menom JUDr. P. H., so sídlom K., do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavom súde“), a pretože nezistil dôvody na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, prijal ju uznesením č. k. II. ÚS 200/05-7 z 2. septembra 2005 na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd sťažovateľku a aj okresný súd, aby oznámili, či trvajú na ústnom pojednávaní, a okresný súd aj na vyjadrenie k sťažnosti.

Okresný súd aj sťažovateľka oznámili, že netrujú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania.

Okresný súd k sťažnosti uviedol:

„Na Vašu žiadosť č. j. II. ÚS 200/05-14 zo dňa 20. 2. 2006 vo veci sťažnosti M. B., v ktorej namieta porušenie jej základného práva na prerokovanie veci 15 C 289/94 bez zbytočných prieťahov Vám dávam nasledovné vyjadrenie:

Dňa 3. 6. 1994 podala žalobkyňa, M. N., bytom K., na Obvodnom súde Košice I žalobu o odstránenie neoprávnenej stavby, proti žalovanému ...

Žaloba bola pridelená na vybavenie do oddelenia 15 C (15 C 289/94).

Dňa 12. 7. 1994 bolo žalobkyňi doručené tlačivo (vzor 6 O. s. p.) k žiadosti o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a zároveň bol rovnopis žaloby doručený na vyjadrenie žalovanému.

Dňa 14. 8. 2000 súd vytýčil termín pojednávania vo veci na 8. 11. 2000 toto pojednávanie bolo preročené na 17. 1. 2001.

Dňa 3. 4. 2003 bol spis v dôsledku odchodu sudkyne Mgr. F. pridelený na vybavenie JUDr. D. B..

Dňa 22. 9. 2003 bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie.

Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 4. 3. 2004 a 4. 5. 2004.

Znalec, Ing. M. H., PhD., doručil súdu znalecký posudok 2. 1. 2006.

Predmetom konania je žaloba o odstránenie stavby, resp. o zriadenie vecného bremena za odplatu. Z obsahu spisu som dospel k záveru, sa jedná o vec, ktorú možno po skutkovej stránke hodnotiť ako zložitú.

Na skutkovú stránku veci má vplyv potreba rozsiahlejšieho dokazovania (zabezpečenie viacerých podkladov pre rozhodnutie súdu, vrátane vypracovania znaleckého posudku a geometrického plánu). Táto skutočnosť prispela k predĺžovaniu konania.

V spise som zistil aj obdobia nečinnosti súdu, od roku 1994 do 14. 8. 2000. K tomuto prieťahu v konaní došlo v dôsledku zmien v osobe zákonného sudcu a značnej zaťažnosti uvedeného oddelenia a celého súdu.“

Ústavný súd zo spisov sp. zn. 15 C 294/94 a 15 C 681/94 zistil v zásade rovnaké skutočnosti, aké vo svojom vyjadrení uviedol okresný súd.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Rovnako namieta porušenie svojho práva upraveného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.“

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (I. ÚS 76/03, II. ÚS 157/02). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, keď sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 20/02, I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednáwanej veci.

1. Predmetom konania pred okresným súdom je žaloba, ktorou sa sťažovateľka, resp. jej právny predchodca, domáhala odstránenia neoprávnenej stavby, resp. alternatívne zriadenia vecného bremena za náhradu v prospech žalovaných v 1. a 2. rade. Toto konanie aj vzhľadom na nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania a na vstupovanie nových účastníkov do konania možno považovať za fakticky zložitejšie. Táto faktická zložitosť veci však nemôže ospravedlniť úplnú nečinnosť okresného súdu v trvaní viac ako šesť rokov. Vec nie je právne zložitá, pretože výklad a používanie platnej právnej úpravy sú stabilizované v judikatúre vyšších súdov. Napokon, predseda okresného súdu sa vo vyjadrení k sťažnosti doručenom ústavnému súdu 9. marca 2006 tiež nezmienal o tom, že by v danom prípade mohlo ísť o konanie, ktoré je z hľadiska právnej alebo faktickej stránky zložitú.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie s'ťažovateľky ako účastníčky súdneho konania. V priebehu konania s'ťažovateľka zmenila návrh na rozhodnutie vo veci samej o alternatívny petit zriadenia vecného bremena v prospech žalovaných v 1. a 2. rade za náhradu a požiadala aj o oslobodenie od súdnych poplatkov. Podľa názoru ústavného súdu sa nedá tento zákonom dovolený procesný úkon považovať za takú okolnosť, ktorá by mohla významnejším spôsobom ovplyvniť postup okresného súdu.

V súhrne možno správanie s'ťažovateľky hodnotiť ako také, ktoré neprispelo k predĺženiu celkovej doterajšej doby konania. To netvrdí ani okresný súd vo svojom stanovisku k s'ťažnosti.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, prihliadal ústavný súd na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z analýzy dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že súd bol v spore s'ťažovateľky v podstate nečinný. Nečinnosť súdu charakterizuje konanie vedené pod sp. zn. 15 C 289/94 ako celok, a preto nemá význam hodnotiť sporadické úkony súdu (nariadenie pojednávania po 6 rokoch, nariadenie znaleckého dokazovania po 9 rokoch atď.).

Obranu okresného súdu spočívajúcu v personálnych problémoch, ktoré by mali byť objektívnou príčinou spôsobujúcou priet'ahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 52/99, I. ÚS 35/03) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní.

Celková doba zbytočných prietáhov v konaní je deväť rokov. Vychádzajúc z uvedeného dospel ústavný súd k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, vedenom pod sp. zn. 15 C 289/94 došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

III.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa odseku 5 citovaného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 80 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Ústavný súd žiadosť sťažovateľky o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia akceptoval a vzhľadom na celkovú doterajšiu dĺžku konania okresného súdu, konkrétne na okolnosti prípadu, najmä dlhodobú nečinnosť okresného súdu, ako aj so zreteľom na skutočnosť, že vo veci nebolo ku dňu vydania tohto nálezu meritórne rozhodnuté, podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľke ňou požadovanú sumu 80 000 Sk.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. Ing. P. H., ktoré vyčíslil v sume 7 953 Sk za tri úkony právnej služby, každý v sume 2 501 Sk a 150 Sk režijný paušál. Úhradu priznal v súlade s § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

Náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. marca 2006